

groen in de hoogte

groen in de hoogte

NIEUWE IDEEËN VOOR EEN GROENERE STAD

LANNOO

01	VOORWOORD	007
02	DE STAD ONTHARDEN	008
03	STOEPTUINEN	018
04	BALKONIEREN	042
	Potten	045
	Groeizakken	052
	Ondersteboven	054
	Pallettuinen	059
	Vierkantemetertuinen	063
05	DAKTUINEN	068
	Nieuw leven voor een oud idee	069
	Extensieve daktuinen	081
	Intensieve daktuinen	092
	Stadsbijen	101
	Een beestentoren	102
06	URBAN FARMING	106
	Stadsboerderijen	113
	Flessentuinen	120
07	SOCIALE AANPAK	122
	Guerrilla Gardening & Mos graffiti	122
	Wijkproject St. Andries	128
	Van rosse buurt naar groene buurt	130
	Innovatieve tuinschuttingen - Buurjongens	133
08	PROFESSIELE AANPAK	136
	Het pionierwerk van Patrick Blanc	
	Inspelen op de trend - Ecoworks	137
	Systeembouw met modules - Optigroen	146
		155

VOORWOORD // GROEN IN DE HOOGTE

De stad als oplossing voor het verdwijnende groen in de buitengebieden. Het lijkt een contradictie, maar dat is het zeker niet. In de stad werd eeuwenlang met ruimte gewoekerd. Dat uitgerekend in deze omgeving het verticale groen zich zou ontwikkelen, mag ons dan ook niet verwonderen. Van eenvoudige klimplanten voor de eigen gevel tot de meest ingenieuze technische groenprojecten op daken en tegen muren van openbare gebouwen, de trend van 'ontharding' van de steden lijkt niet meer tegen te houden.

Met een groene gevel sla je twee vliegen in één klap: je fleurde er niet alleen je gevel en het straatbeeld mee op, een groene gevel biedt nog heel andere voordelen: geveltuintjes beschermen de gevel, ze dempen het geluid en ze zuiveren de lucht. Misschien heb je geen tuin, een erg klein tuintje of alleen maar een balkon of klein terras, of kijk je uit op een lelijke muur. Ga dan zelf aan de slag! Of je nu eenvoudig een klimmer aanplant die zich zonder hulp tegen de gevel hecht, zoals klimop of wingerd, of je laat een kamperfoelie, een clematis of een klimroos langs een zelfgemaakte klimconstructie groeien, je draagt altijd je steentje bij aan een betere en gezondere leefomgeving. Het principe van een geveltuin is heel simpel: je haalt bij de gevel enkele tegels uit de stoep en je plant hierin een aantal (klim)planten. Zo tover je in een handomdraai gevel en straat om tot een fleurige en aangename plek om te wonen. Als dat niet kan, kun je altijd nog overblijvende planten aanplanten in potten, bakken of hangzakken. Misschien bouw je met recyclagemateriaal zelfs een verticaal pallettuintje! Of je gebruikt oude laarzen of handtassen om er je kruiden in te kweken! Wat je ook verzint, het draagt allemaal bij tot een beter leefbare en mooiere stad. Je kunt je voorgevel of een lelijke tuinmuur ook opfleuren met accenten zoals planten in bloembakken, hangzakjes of potten. Of wat dacht je van ondersteboven tuinieren? Zelfs dat kan! Laat je fantasie de vrije loop, experimenteer! Kruiden kweken op de vensterbank, een vierkantemeterbak op je balkon, het kan allemaal. En je kunt er zelfs de kinderen bij

betrekken. Hopelijk geven al de mensen met groene vingers bij wie we voor de realisatie van dit boek mochten gaan kijken je voldoende inspiratie om zelf ook aan de slag te gaan. We willen je vooral op weg helpen en we zorgen er bovendien voor dat je geen beginnersfouten maakt. Welke planten kun je het beste kiezen voor jouw specifieke plek? Hoe zit het met plekken waar de zon nooit komt? Welke groenten kunnen op het balkon geteeld worden? Hoe wordt een daktuin gebouwd? Worden de klimplanten niet te groot? Wat moet je doen met de bodem in je stoeptuintje? Hoe zoek je creatief naar plekjes om te 'begroenen'? We gaan in dit boek ook dieper in op een aantal professionele systemen zoals intensieve groendaken en vegetale muren, die bijdragen aan een leefbare, groene stad. Ik hoop van harte dat dit boek een aansporing mag zijn voor creatieve groenlingen in de stad.

Ik wil in de eerste plaats Marieke Smets heel hartelijk bedanken, die voor de stad Antwerpen de inspirerende folder 'Minder grijs, meer groen' heeft samengesteld en die het stadsproject 'Van rosse buurt tot groene buurt' in goede banen leidde. Haar inbreng deed me besluiten om me in dit boek meer te richten op de rol van de gewone burger. Bovendien heeft Marieke als vormgever dit boek zijn eigentijdse look gegeven. Ik bedank eveneens Marc Sloodmaekers voor zijn sfeervolle fotografie, mijn vroegere burens in Sint-Andries: Nico, Jos, Nele, Christof, Steven van 't Missverstand en Lutje, de Green Bastards in Gent en tuinarchitecte Nadine Wiggers, die voor dit boek hun projecten toonden. Mijn speciale dank gaat uit naar Ecoworks.be en Optigrün voor het openstellen van hun projecten, en naar professor Willem Van Cotthem, die met zijn blog tal van mensen wereldwijd inspireert tot verticaal tuinieren met weinig middelen en die met zijn persoonlijke project 'Seeds for Food' boeren in de derde wereld aan zaaigoed helpt. Tot slot dank ik mijn partner Bernadette Van Ryssen, die onvoorwaardelijk in me gelooft.

Jean Vanhoof

||

Voor wie geen tuin heeft, kan het dak een oplossing bieden: een natuurlijke plek weg van de drukte. Dit dak kun je bezoeken: in het Ecohuis in Antwerpen-Borgerhout doe je veel ideeën op voor de beplanting van je eigen gevel, stoep, dak of stadstuinje.

||

Er zijn reeds meerdere voorbeelden van hoe stadsbewoners hun buurt opfleuren en hoe de professionele sector oplossingen bedenkt om de steden te 'ontharden'. Ook stadsbesturen kunnen hier hun steentje bijdragen: door het bedenken van slimme parkeeroplossingen en de aanleg van bredere stoepen waardoor de mogelijkheid wordt gecreëerd om geveltuinen, perkjes en straatmeubilair te realiseren.

Het ontharden van onze steden is een dringende noodzaak. Steden kunnen zo opnieuw aangename plaatsen worden om te leven en je kinderen groot te brengen.

// STOEP TUINEN

Stoeptuinen verfraaien het straatbeeld en maken het leven in de stad aangenamer.

Een stoeptuin aanleggen mag meestal wel (na aanvraag), op voorwaarde dat de stoep breed genoeg is en dat de huiseigenaar ermee akkoord gaat. Een loopruimte van minimaal 1,20 tot 1,50 meter (afhankelijk van de stedelijke richtlijnen) moet na de aanleg overblijven, en de tuin tegen de gevel mag maximaal, alweer afhankelijk van de richtlijnen van de stedelijke diensten, 30 tot 45 centimeter breed zijn. Voor verkeersvrije woonbuurten kunnen uitzonderingen gemaakt worden en mogen de geveltuinen best wat breder zijn.

De stoeptuin mag zeker geen planten met doornen of stekels hebben waaraan de voorbijganger zich kan bezeeren. De planten mogen ook niet over de straat hangen. Daarom zijn bomen of struiken minder geschikt als gevelgroen. Ze zouden problemen kunnen veroorzaken met de elektriciteitskabels. Natuurlijk vragen ook geveltuinen onderhoud: bijmesten, snoeien en wat er verder zoal nodig is. Het is dus logisch dat bij een verhuizing de volgende bewoner de verantwoordelijkheid voor de geveltuin overneemt. Anders moet de stoep weer in de oorspronkelijke staat worden hersteld.

9

||

Met oude bakstenen metselden de bewoners zelf hun bloembakken. Zulke initiatieven kunnen een uitgebluste buurt doen herleven.

||

WAAROP MOET JE LETTEN?

Het is goed om eerst met de buren te overleggen. Samen kom je vaak tot betere ideeën en je zou geveltuintjes met elkaar kunnen verbinden of met de hele straat tot de begroening van de saaie gevels kunnen overgaan! Daarna kijk je even hoeveel uur zon je gevel per dag krijgt. Sommige planten hebben de hele dag zonlicht nodig, andere zijn tevreden met een plekje tegen een schaduwgevel. Houd daar rekening mee bij je keuze. Kies bij voorkeur ook planten die voor vogels en insecten interessant zijn. (zie lijst pagina 28)

Voor te smalle stoepen zijn plantenbakken het best geschikt. Of verwijder slechts één tegel en plant een klimplant. Als de stoep breed genoeg is, kun je een rij tegels verwijderen, het bestratingszand eronder wegscheppen en vervangen door potgrond. Met de verwijderde tegels kun je een opstaande rand maken, zodat je extra potgrond aan je tuintje kunt toevoegen, maar voor weinig geld koop je betonnen U-profielen, die zijn vandaalbestendig! Let wel op: sommige steden schrijven een maximale hoogte voor de opstaande gedeelten voor en er mogen geen scherpe randen aanzitten waaraan voetgangers zich zouden kunnen bezeren. Begin met een klimplant. Kijk eerst goed na welke steun de plant die je gekozen hebt, nodig heeft (zie lijst pagina 30-33) en houd rekening met de groeikracht van de klimplant. Als je klimrozen kiest, ga dan voor de variëteiten die stekelloos zijn, bv. 'Kathleen Harrop', 'Thalia', 'Ghislaine de Féligonde', 'Phylis Bide', 'Veilchenblau', 'Wedding Day', 'Lykkefund', 'Zéphirine Drouhin', 'Maria Lisa' en 'Aglaiqa'. Voor de overgebleven ruimte kies je daarna een combinatie van bloeiende planten, waarbij je rekening kunt houden met de verschillende bloeitijden (zie lijst pagina 30-33). Na het planten moet je overvloedig gieten. Ook daarna moet je je geveltuintje regelmatig water geven, dat is van levensbelang.

ONDERHOUD

Probeer de geveltuin zo veel mogelijk met rust te laten. Het kan geen kwaad als er wat dode takken en bladeren tussen de klimplanten blijven zitten, dat is juist goed voor allerlei nuttige insecten die er beschutting in vinden. Aan de basis van een gevel is het altijd droger dan in open terrein. Daarom moet er regelmatig gegoten worden. Als je uitgebloeide bloemen afknipt, wordt de bloeitijd van een plant verlengd en kun je langer genieten van fleurig gevelgroen. Sommige soorten bloeien in de nazomer zelfs een tweede keer als je ze verstandig snoeit. Snelle groeiers moet je tijdig snoeien zodat ze de voorbijgangers niet hinderen en ze de kans niet krijgen om een regenafvoerpijp te verstoppen.

stoeptuinen

[25]

groen in de hoogte

MET DANK AAN

Anna Garforth

www.annagarforth.co.uk
info@annagarforth.co.uk

Hans Carlier

http://hanscarlier.wordpress.com

Buurjongens

www.buurjongens.eu
info@buurjongens.eu

Ecoflora

www.ecoflora.be
info@ecoflora.be

Ecoworks

www.ecoworks.be
info@ecoworks.be

Marieke Smets - Ecoventions

mariekesmets.labo-illustrato.be
mariekesmets.janvos@gmail.com

Nadine Wiggers, tuinarchitecte

www.nadinewiggers.be
nadine.wiggers@pandora.be

Ivo Pauwels

www.ivopauwels.be

Optigroen

www.optigroen.be
info@optigroen.be

Transitiegroep St. Andries

www.sintxandries.transitie.be
transitie.sint.andries@gmail.com

Prof. Dr. Willem Van Cotthem

containergardening.wordpress.com
willem.vancotthem@gmail.com

De Vaantjesboom

www.devaantjesboom.be

COLOFON

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Tekst: Jean Vanhoof

Fotografie: Marc Sloodmaekers

Marieke Smets // Jean Vanhoof // Ivo Pauwels //

Optigroen // Ecoworks // Wouter Bervoets

Vormgeving en illustratie: Marieke Smets - Ecoventions

Realisaties in dit boek

pg. 4, 74-75, 80-93, 104-105, 122-123, 146-153: Ecoworks

pg. 154-157: Optigrün

pg. 16-17, 76-79: Claes & Humblet tuinarchitecten nv

pg. 15, 94-95: Nadine Wiggers - Tuinarchitecte

pg. 137-141 + coverbeeld: Patrick Blanc

pg. 138-139: Jean Nouvel - Architect

pg. 132-135: Buurjongens - Groenschuttingen

pg. 102: Hans Carlier - Beestentoren

pg. 110-111: Kavka Antwerpen

pg. 122, 123, 125: Green Bastards

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact nemen met onze redactie:

redactielifestyle@lannoo.com

© Uitgeverij Lannoo nv en VTM Books, 2013

D/2014/45/129 – NUR 420

ISBN: 978 94 014 1470 8

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.